

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, praesentatione, institutione beneficij, aliisque actibus extrajudicialibus, appellationi interposita iudex Ecclesiasticus non deferat: an, & quando violentiam facere dicetur. Vbi exacte, quando iudicialiter, vel extrajudicialiter in provisione beneficiorum processum fuisse, vel deuisse dicatur.

S V M M A R I V M.

Extrajudicialis actus non recipit appellationem, nec causat attentatum. num. 1.
 Extrajudicialis actus est beneficiorum provisio, & collatio sui primaria natura attendita. num. 2.
 Examen ad beneficium est actus extrajudicialis. num. 3.
 Extrajudicialis provisio beneficij non est interlocutoria, sed pro interlocutoria habetur. num. 4.
 Extrajudicialis institutio, aut confirmatio loco interlocutorie habetur. num. 5.
 Examen ad beneficium tanquam actus extrajudicialis non requirit citationem. num. 6.
 Provisio parochialis iuxta formam Tri. non est iudicialis, sed extrajudicialis. num. 7.
 Informatio qualitatum ad provisionem beneficij fit extrajudicialiter nullo citato. num. 8.
 Provisio ubi extrajudicialiter fit, collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, sed extrajudicialiter animum suum informat. num. 9.
 Extrajudicialis provisio non requirit alicuius citationem. num. 10.
 Extrajudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, seu habilitate provisus informat extrajudicialiter nemine citato. num. 11.
 Executor non tenetur citare volentem opponere impetratem non esse idoneum. num. 12.
 Extrajudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia. num. 13.
 Dispensationes matrimoniales commissae ordinario iuxta earum clausulam, extrajudicialem informationem appetunt. num. 14.
 Executor dispensationis matrimonialis potest testibus non stare, si aliter de veritate sibi constet, & executionem suspendere. num. 15.
 Extrajudicialis provisionis, & processus difficile est probare iniustitiam, cum tam per scripta, quam per non scripta, iudex animum suum informat. num. 16.
 Extrajudicialem processum qui iniustum dixerit,

aliunde tenetur verificare iniustitiam; quia pro actu extrajudiciali praesumitur, non vero grauamine. num. 17.
 Extrajudicialis in provisione conferens non ut iudex, sed ut privata persona procedit. num. 18.
 Executor collatoris non habentis iurisdictionem, potest se extrajudicialiter informare. num. 19.
 Extrajudicialis appellatio est si interponatur à parte, vel à iudice ante iudicium captum. num. 20.
 Extrajudicialis actus nunquam transit in rem iudicatam. num. 21.
 Executio executoris extrajudicialiter procedentis de iure non citatis saluum ius reservat. n. 22. & num. 23.
 Ab extrajudiciali grauamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendum, & recursus extra illud. num. 24. & 25.
 A grauamine per equatorem, hoc est, repartidores depechos, appellatur intra duos menses à die notitiae grauaminis. num. 26.
 Sententia non profertur, ubi deficit iudicium, & litis pendencia. num. 27.
 Extrajudicialiter procedens executor gratia nullam fert sententiam, sed gratiosam executionem. num. 28.
 Extrajudicialiter facta institutio, collatio, seu provisio beneficij fieri potest die feriata, secus si iudicialiter. num. 29.
 Forma iuramenti de qua in c. ut circa, de electio. lib. 6. seruanda in appellatione, procedit, quando electio fit extrajudicialiter, secus si iudicialiter. num. 30.
 Extrajudicialiter potest Episcopus extra diocesim instituere & confirmare, secus si iudicialiter. num. 31.
 Actus quales geri possunt extra iurisdictionem, diocesim, seu prouinciam. num. 32. remissive.
 Provisio beneficij facta seruata sua primaria natura, non recipit appellationem. num. 33.
 Provisio beneficij iudicialis fit cum contradicatore legitimo, & requiritur diffinitiva pronuntiatio. num. 34.
 Iudicialiter proceditur in provisione beneficij, vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris necessitate, prout natura negotij postulat. num. 35. & seq.
 Executor ad beneficium regulariter non tenetur partes iudicij assumere, si non vult, secus si vult, quia tunc potest iudicialiter facere provisionem. num. 36.
 Extrajudiciales actus potest iudex vel executor iudicialiter celebrare, si vult. num. 37.
 Iudicium mutare in maiorem cause cognitionem parte non contradicente nullam causat nullitatem, secus si in maiorem. num. 38.
 Iudicij partes assumere in provisione beneficij, quibus casibus iudex ex necessitate tenetur iuris. num. 39.

Iudicij

Iudicij partes assumere tenetur iudex in provisione beneficij, quando commissio aut dispositio vitur verbo (iudicium) quod in iudicialibus, non in extrajudicialibus verificatur. num. 40.
 Extrajudicialia, & iudicialia sibi inuicem contraria sunt, & repugnantia. num. 41.
 Extrajudiciales actus nunquam transeunt in rem iudicatam, ex quo in eis iudicium deficit. num. 42.
 Dictionio (iudicium) quam habeat significationem. num. 43.
 Iudicij partes assumet iudex in extrajudicialibus, si commissio faciat mentionem dictionis (lis) que verificatur in iudicialibus, & lite contestata. num. 44.
 In extrajudicialibus actibus non dicitur lis introducta. num. 45.
 Per extrajudicialem actum beneficium nec res dicitur litigiosa. num. 46.
 Ab extrajudiciali actu per appellationem etiam coram superiori presentata non dicitur beneficium litigiosum, nec litem pendere. num. 47.
 Iudicij partes assumere tenetur executor sine dispensatione, sine gratiarum, si contineant clausulam (vocatib. vocandis) vel quod citetur aliquis. num. 48.
 Executor merus tenetur assumere partes iudicij, si adit clausula (citatis citandis.) num. 49.
 Executor merus vigore clausula (citatis citandis) efficitur mixtus. num. 50.
 Executor vigore clausula (vocatib. vocandis) non tenetur assumere partes iudicij, si nullus appareat contradicitor. num. 51.
 Informatio sumenda pro habilitate provisus ad prebendam fit absque partis citatione. num. 52.
 Informatio pro habilitate provisus fit absque testium iuramento, & absque processu iudiciali. num. 53.
 Informatio ubi fit sumenda inhabilitatis, iam electi aut promoti, ut priuatur, debet fieri iudicialiter, & eo citato. num. 54.
 Iudicij partes tenetur assumere executor, si mandatur procedere cum causa cognitione. n. 55.
 Cause cognitio ubi requiritur citatio necessaria est. num. 56.
 Iudicij partes tenetur iudex assumere in provisione beneficij, si compareat legitimus contradicitor opponens legitimas exceptiones, qui iudicialiter audiri debet. num. 57.
 Iudicialiter fiet institutio, & presentatio, si proposito edito compareat aliquis de iure patronatus opponens, vel contra presentatum. n. 58.
 Et quibus temporibus he exceptiones opponantur, ut prima natura provisionis alteretur, & iudicialis efficiatur. num. 59.
 Institutio, & confirmatio fiet extrajudicialis, si appareat legitimus contradicitor, vel compromissatus aliquid obijciens. num. 60.
 Salgado de protect. Reg. Tom. I.

Et idem si promotor fiscalis opponat contra praesentationem, vel presentatum. num. 61.
 Institutio si fiat cum legitimo contradicatore, sententia fertur diffinitiva, secus nullo comparente contradicatore. num. 62.
 Confirmationi petita si nullus se opponat, non requiritur libellus, nec litis contestatio, nec diffinitiva sententia. num. 63.
 Executor beneficij non tenetur iudicialiter procedere, secus si comparet aliquis pretendens aliquod preiudicium, qui iudicialiter auditur. num. 64.
 Executor gratia sine cum clausulis sonantibus monitionem, sine conditionem, tertium componentem audire tenetur saltem in via summaria. num. 65.
 Executor tenetur citare, & iudicialiter audire existentem in possessione etiam de facto. n. 66.
 Executor tenetur citare, & audire iudicialiter, quem commissio preiudicat, ut si dicatur, si tibi constiterit N. esse bigamum, beneficium eius conferas. num. 67.
 Executor gratia tenetur iudicialiter procedere, si adest intrusus, aut alius contradicitor appareat. num. 68.
 Executor non tenetur amouere possessorem non citatum, etiam si commissio careat clausula (citatis citandis.) num. 69.
 Per executores data possessio non citato possessore dicitur intrusa. num. 70.
 Executor ad dispensationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, si compareat contradicitor. num. 71.
 Etiam si adversarius ipse existat à principio, quia citandus est. num. 72.
 Extrajudicialis provisio qualiter per contradicatorem reddatur iudicialis, redditur ratio. n. 74. & seq.
 Libellus oppositionis contra provisionem beneficij non est prouocatiuus, sed exclusiuus. num. 74.
 Contradicatio ubi datur, & ibi necessario instantia datur. num. 75.
 Instantia quid sit. num. 76.
 Lis quando efficiatur ex comparationibus per presentatos coram ordinario. num. 77.
 Iudicialiter fuisse factam provisionem, cognoscitur, quando adest concursus oppositorum formantium inter se contradictionem. num. 78.
 Contradicatio, & instantia in articulo data, ibi etiam cause cognitio danda est. num. 79.
 cap. ut circa, & cap. constitutio. de electio. lib. 6. interpretantur. num. 80.
 Provisio beneficij à quo tempore per oppositionem incipiat effici iudicialis. num. 81.
 Concil. Compostellanum loquens de obiectionibus oppositis electoribus in provisione Doctoralis, Magistralis, &c. declarat. num. 82.
 Executor beneficalis per citationem an videatur iudicialiter procedere. num. 83.

L 1 3

Citatio

Citatio non pertinet natura actus extrajudicialis. num. 84.
 Citatio non expeditur nisi à iudice iurisdictionem habente. num. 85.
 Iudicialiter tunc in provisione processisse cognoscitur: quando collator fecit actum, qui à privato fieri non potest, sed à iudice tanquam iudice. num. 86.
 Citatio est actus de processu iudicij, & inter iudiciales actus computatur. num. 87.
 A citatione processus tanquam à capite substantiali exordium sumit. num. 88.
 Iudicialis actus est interlocui, non extrajudicialis. num. 89.
 Iurisdictionem supponit interlocutoria. num. 90.
 Citatio est sententia interlocutoria. num. 91.
 Citatio non expeditur à iudice in die feriato. n. 92.
 Effectus quando non solum prohibitus, sed & ipse actus, non sufficit effectum conferre in tempus permissum. num. 93.
 Citatio litis pendentiã inducit, ad hoc etiam ut nihil pendente coinnocetur. num. 94.
 Potentia magis in effectu monstratur. num. 95.
 Citationis intimatio est actus extrajudicialis. num. 96.
 Extrajudicialiter qui potuit procedere, si partes iudicij semel assumat, an possit ad extrajudicialem processum redire. num. 97.
 Summarie qui potest procedere: si procedat via ordinaria, an possit redire ad summariam. num. 98.
 Felini opinio refertur circa executorem, qui potuit procedere extrajudicialiter, & iudicialiter processit, an possit redire ad viam extrajudicialem. num. 99.
 Arbitrator & arbitrator datus an possit iudicialiter, & extrajudicialiter simul procedere, & variare. num. 100.
 Extrajudicialiter qui potuit procedere, si iudicialiter incipit, non potest variare, ut verius resoluitur. num. 101.
 Ut arbiter, & arbitrator simul electus, si semel partes iudicij assumat, non potest redire ad viam extrajudicialem arbitratoris. num. 102.
 Viam semel electam per arbitratorem, & arbitrum simul, sibi debet parere. num. 103.
 Variatio precipue personis Ecclesiasticis prohibetur. num. 104.
 Electio expressa iudicij assumpturi partes iudicij, non potest variare, & redire ad extrajudicialem cognitionem. num. 105.
 Renuntiatio tacita resultans ex facto contrario maxime in iudicio, idem operatur quod expressa. num. 106.
 Arbitrator iudicialiter, arbitrator extrajudicialiter debet procedere. num. 107.
 Arbitrator, & arbitrator simul electus ex modo procedendi derogatur, qua vii velut potestate. num. 108.

Potentia causa efficientis arguitur ex efficacia effectus. num. 109.
 Ad viam executionem non potest redire, qui semel intentavit ordinariam. num. 110. nisi aliter protestetur creditor. ibid.
 Causa semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, & appellabilis. num. 111.
 Index qui potuit procedere summarie, si procedit ordinarie, valet processus. num. 112.
 Exequi non potest obligatio in forma Camera aperta semel via, ut de falsitate cognoscatur. num. 113.
 Natura rei semel alterata, semper remanet alterata. num. 114.
 Citatio facit legitimam personam citatum, etiam non citandum, saltem ut ante executionem de suo iure audiat, & expectetur. num. 115.
 Citatus non citandus fit legitimus contradicitor, ut audiat. num. 116.
 Extrajudicialis, & iudicialis processus sunt ad invicem repugnantes, & incompatibiles. n. 117.
 Processus totius unum dicitur continens, etiam si plures contineat articulos. num. 118.
 Potestas utraque iudicialiter, & extrajudicialiter procedendi concessa siue per copulationem, siue per disunctionem, non potest eodem tempore simul ita procedere, nec variare. n. 119.
 Copulativa apposta inter incompatibilia, resoluitur in disunctionem. num. 120.
 Executor beneficij si assumat partes iudicij, ubi ad id non tenebatur, omnino debet servare formam iudicij. num. 121.
 Executor licet admittat articulos, & iuxta illos examinet testes, non dicitur iudicialiter procedere. num. 122.
 Constitutio Pij IV. super apponendo sequestro beneficij reservato iudicialiter, & extrajudicialiter, interpretatur. num. 123.
 Dicitio (constiterit) poterit sui natura ad extrajudicialem cognitionem referri. num. 124.
 Dicitio (summarie) ad iudicialem refertur. ibid.
 Sequester beneficij reservati iuxta constitutionem Pianam, non potest index apponere via iudiciali, & extrajudiciali simul. num. 125.
 Tridenti. sess. 2. de reform. c. 5. dum de dispensationibus ordinariis committendis loquitur, dicitque procedere posse summarie, & extrajudicialiter, interpretatur. num. 126.
 Executor dispensationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adest contradicitor, non aliter. num. 127.
 Clausula (vocatus vocandus) non ardet procedere iudicialiter, nec citare, ubi non comparet contradicitor. num. 128.
 Arbitrator effectus vii possit iudicialiter, & extrajudicialiter procedere simul, utraque non vitatur potestate. num. 129.
 cap. nisi essent, de prabendis, interpretatur. num. 130.

Argumen

Argumentum valet ab etymologia vocabuli. num. 131.
 Delegata & ordinaria potestate potest quis simul vii. n. 132.
 Executor simul procedens iudicialiter etiam si ad id non teneretur, non potest variando ad viam iudicialem redire, nec utraque simul vii. n. 133.
 Secus si cepit procedere extrajudicialiter, quia potest ad iudicialem viam procedere. n. 134.
 Extrajudicialiter & iudicialiter simul procedendi si in commissione, lege, aut compromisso facultas detur, vel una via electa possit ad aliam redire; tum index poterit variare, & simul utroque modo procedere. n. 135.
 A iudice procedente extrajudicialiter, cum debeat procedere iudicialiter, vel ab ipso simul utraque via procedente, appellations deferendum est. n. 136.
 Ab inordinato processu & eius intricacione appellatio licita est quoad utrumque effectum. num. 137.
 Inhibitio & confirmatio facta cum legitimo contradicitore non adhibita causa cognitione; nulla erit. n. 138.
 A iudice procedente iudicialiter, & extrajudicialiter simul (in casu quo sic procedere queit) appellations emissæ an sit deferendum. n. 139. 140. & n. 141.
 Variare modum procedendi iudicialiter partim, & partim extrajudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem simul procedendi. n. 142.
 Iudicialiter quando executor seu collator tenetur procedere in provisione beneficij, siue sua sponte, siue ex necessitate iuris; debet omnino servare formam iudicij, summarij tamen. num. 143.
 In provisione beneficij iudiciali pre oculis habere debet index Clem. saepe de verbor. signif. & de natura clausularum summarie simpliciter, &c. n. 144. & seqq.
 Stylus curie ubi causa tractatur, non curia delegantis attenditur. n. 146.
 Stylus Romane Curie ad alia loca in partibus non extenditur. n. 147.
 Summarie ubi procedi debet, processus formandus est in forma iudiciali, quia substantialia iudicij non tolluntur. n. 148.
 Iuramentum de calumnia est actus iudicialis, non extrajudicialis. n. 149.
 Materia apposta sub aliquo rubro, iudicatur eius esse nature, cuius est rubrum. n. 150.
 Casus violentie de facto refertur. n. 151.
 Verba iudicis debent intelligi secundum mentem iuris. n. 152.
 A provisione beneficij appellations emissæ an sit deferendum, disceptatur. n. 153.
 Lambertini opinio refertur. ibidem.

Cenuallos opinio refertur circa appellacionem admittendam à provisione Capellania. n. 154.
 A provisione beneficij extrajudicialiter facta, appellations emissæ deferendum non est. n. 155.
 A provisione beneficij iudicialiter sua prima natura alterata, facta, appellations deferendum, quia causat attentata. n. 156.
 Qui hanc teneant distinctionem in omni provisione, presentatione, seu institutione, referuntur. n. 157.
 A provisione ex sententia, qua declaratur ius patronatus, appellatio & est licita, & causat attentata. n. 158.
 Provisio beneficij an iudicialiter, an extrajudicialiter fuerit facta pre oculis habet Rota, ad admittendam, vel denegandam appellacionem. n. 159. & 160.
 A provisione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione, institutione, appellations deferendum quoad utrumque effectum, si iudicialiter sit actum. n. 161.
 Capellania à provisione facta iudicialiter, appellations deferendum, & vim fieri passim decernunt Senatus Regij. n. 162.
 Senatus aditus per viam violentie ob appellacionem à provisione Capellania, quandoque vim fieri, quandoque vero vim non fieri, decernit, attentata natura provisionis extrajudicialis, aut iudicialis. n. 163.
 Cenuallos communiter à Doctoribus reprobat. ibidem.
 Lambertini opinio notatur, & animadvertitur, litteram esse corruptam. n. 164.
 c. constitutus el. 2. de appellat. interpretatur, ut loquatur in provisione beneficij extrajudiciali. num. 165.
 Actus consecutivi non causant attentata. n. 166.
 Parochialis provisio quoquo modo facta, non suspenditur per appellacionem iuxta Trident. & motum proprium Pij V. n. 167.
 Parochialis provisio per sententiam iudicialem, qua declaratur ius patronatus, non suspenditur per appellacionem. n. 168.
 Trid. & motus proprius declarantur circa provisionem Parochialium. n. 169.
 Periculum inferitur animabus ex longa Parochialis vacatione. n. 170.
 Parochiali multa assignantur specialitatis rationes animarum periculi. n. 171.
 Animarum cura continet magnum periculum, cum sit ars artium. n. 172.
 Trid. & motus proprius si intelligerentur de tollenda appellacione in Parochialis provisione extrajudiciali dumtaxat, nihil specialitatis continerent ultra ius commune. n. 173.
 Celeritatem que desiderant, appellacionem non recipiunt. n. 174.
 Dicitio (nulla) est distributiva pertinens ad plura, nec potest de uno tantum predicari. n. 175.

Ll 4 Appellatio

Appellationis prohibitio in Parochialibus, est privilegium. n. 176.
 Privilegij ita facienda interpretatio, ut aliquid specialitatis contineat. n. 177.
 Et ut aliquid adiat inveni communi. n. 178.
 Interpretari ita debet omnis dispositio, ne superflua reddatur, etiam in materia stricta, & penali. n. 179.
 Tridenti. dispositio circa provisionem appellatione non obstante est specialis in Parochialibus, quæ ad cetera beneficia non trahitur. num. 180.
 Appellari prohibens statutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando iure communi licita erit appellatio. n. 181.
 Aegidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam, ubi aliàs permissa erat. n. 182.
 Appellatione remota si committatur causa possessoria, intelligitur etiam remota in casibus specialibus, quibus licita erat appellatio. num. 183.
 Appellationem prohibens statutum in possessorio, operatur in casibus, quibus iure communi permissa erat. n. 184.
 Clausula (appellatione remota) in possessorio operatur etiam in casu speciali, quo erat aliàs appellatio permissa. num. 185.
 Parochialis provisionem & collationem si aliqua de causa Ordinarius non fuerit executus; poterit superior de appellationis causa cogniturus suam sententiam exequi, licet sit in contradictorio iudicio lata. n. 186.
 A collatione, electione, presentatione, institutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam simplicium extrajudicialiter facta appellatio emissa non suspendit possessionis traditionem, nec in denegata delatione violentia adest. n. 187.
 Ab extrajudiciali provisione cuiusvis beneficii appellatio sicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & alijs grauaminibus ab ea dependentibus. n. 188.
 Extrajudicialis si est provisio, omnes eius articuli extrajudiciales sunt. n. 189.
 Appellatio ab articulo incidente in provisione simplicis beneficii ut admittatur, inquit Rota an licet fuisset introducta. n. 190. & 215.
 A provisione quorumlibet beneficiorum simplicium iudicialiter facta appellationi interposita non deferens, vim facit. n. 191.
 A provisione beneficii simplicis iudicialiter facta sicut appellatur, ita à grauaminibus incidentibus, si sint sui natura qualificata. n. 192.
 A Parochialium provisione siue iudicialiter siue extrajudicialiter facta, appellationis emissa non deferens vim non facit. n. 193.
 A Parochialis provisione etiam iudiciali appellatio sicut prohibetur quoad suspensivum, ita non

admittitur ab articulis incidentibus in ea. num. 194.
 A Hieronymo Gonzalez cauendum asserente in Parochiali admitti appellationem ab articulis incidentibus. n. 195.
 Ab examinatorum relatione, & mala Episcopi electione in Parochialibus an, & quomodo admittatur, vel prohibeatur appellatio. n. 196.
 Trident. & motus proprius circa prohibitionem appellationis à provisione Parochialium declarantur. n. 197.
 Examinatorum relatio qualibet & Ordinarij electio ad Parochialem non suspenditur per appellationem, que deuolutiuum dumtaxat habet. n. 198.
 Examinatorum à reprobatione appellatio licita est quoad deuolutiuum, non quoad suspensivum. num. 199.
 Nicolas Garcia reprobatum asserens appellationem esse prohibitam à reprobatione examinatorum quoad utrumque effectum. n. 200.
 Ad Parochialem provisio non est à possessione amouendus, etiam si index appellationis contrariam ferat sententiam, donec contra illam tres sint conformes. n. 201.
 Ab electione ad Parochialem discordantibus examinatoribus appellationi an sit deferendum. num. 202.
 Et qui affirmatiuam teneant. ibidem.
 Ab electione ad Parochialem etiam discordantibus examinatoribus appellationem suspensiuo carere; verius resoluitur. n. 203.
 Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, sed plurimum tunc operatur suum arbitrium in Parochialibus. n. 204.
 Ordinario assignantur quatuor menses in Parochialibus reservatis ad significandum concorsum Pontifici. n. 205.
 Presentatus vnus solus ad Parochialem iuris patronatus laicorum si sit ab examinatoribus reprobatus, an poterit appellare suspensiuo. num. 206.
 Reprobatus habens gratiam in forma dignum, ad Parochialem appellare potest suspensiuo. num. 207.
 Appellatio per vnicum presentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine causat attentatum. n. 208.
 Parochialis provisio nulliter facta, vel ex defectu forme Tridentini, vel aliam nullitatem contineat; suspenditur per appellationem. & idem in simplicibus beneficiis. n. 209.
 Ad examen vocatus ad simplex beneficium non potest appellare iuxta Trid. n. 210.
 Et etiam in Curatis. n. 211.
 Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium simplex an possit appellare quoad utrumque effectum. n. 212.
 Examen ad beneficium & concursus est actus extrajudi-

extrajudicialis. n. 213.
 A termino tacite vel expresse denegata, petito ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis absentis, cuius nomine se opposuit, an appellationi interposita sit deferendum, & quando. n. 214.
 In simplicibus beneficii provisione appellatio admittitur ab incidentibus, si proceditur iudicialiter, non aliter. n. 215.
 Renuncians semel suo beneficio, an possit iterum ei se opponere, & an ab electione de eo facta possit appellari. n. 216.
 Renuncians suo beneficio non potest illud repetere, nec ad id regressus datur. n. 217.
 Renunciatis actiones suas non est ad illas dandus regressus. n. 218.
 Renunciatis electioni de se facte non auditur appellans, quo minus alius eligatur ad illud beneficium. n. 219.
 Renunciatis semel possum electores iterum eligere ad idem beneficium. n. 220.
 Renunciatis beneficium potest ad idem denno presentari, eligi, & se opponere. n. 221.
 Renunciatis beneficio ob crimen, non potest iterum eligi, nec presentari ad illud. numero 222.
 A sententia, qua elector suspenditur à voce actiua & passiua, an appellari possit, ita ut interim eius votum seu suffragium valeat. numero 223. & 224.
 Suspensionis violatio in spiritualibus inducit irregularitatem, secus in temporalibus, qua suspenditur per appellationem. n. 225.
 Electori opposita exceptio exclusiua suffragij, si probatio præ manibus non habeatur, potest, ne tempus labatur, reuocari cum clausula præseruatiua. n. 226.
 Appellatio non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli. n. 227.
 Etiam si iustificatiōis probatio incontinenti offeratur. numero 228. & quibus rationibus. ibidem.
 Electiones Magistratum & Doctoratum quam formam requirant ex Bulla Sixti I V. & Leonis X. & de variis dubijs, remissiuo. n. 228.
 Episcopus solus an simul cum Capitulo possit cognoscere de exceptionibus oppositis personis eligendorum, vel electorum ad Magistrales, vel Doctorales. n. 229.
 Actus iurisdictionales in electionibus incidentes Episcopo dumtaxat pertinent. n. 230.
 Nisi consuetudine illud simul acquisierit Capitulum. n. 231.
 Ab Episcopo existente electioni ut Canonico ad eundem appellatur, si verò ut Episcopo & Prælato, ad eius superiorem appellandum erit. num. 232.
 A Rege sententiante ut Comite, ad Superiorem Comitum appellatur. n. 233.

Legatus in partibus habet facultatem cognoscendi de appellationibus interpositis ad Papam, & ab appellationibus à legato potest ad eundem redire. n. 234.
 Prælati præcedens semel ut iudex ad eum non appellatur, ne dentur duo gradus iurisdictionis in eadem persona. n. 235.
 Episcopus in electionibus Doctoratum, &c. assistit ut Prælati, non ut Canonici. n. 236.
 Appellantes ab electione opposentes contra personam electi, eligendi præ oculis habeant formam cap. ut circa. de electio. lib. 6. num. 237.
 Iuramentum de quo in c. ut circa. de electio. in 6. debet esse corporale tactu Evangeliorum, non aliter. n. 238.
 Aliàs nullum erit iuramentum. n. 239.
 Iuramentum per tactum Evangeliorum non requiritur de consuetudine, sed sufficit tactus cuiusvis libri, vel tabule. n. 240.
 Quæ consuetudo procedit, quando ius requirit iuramentum corporale, secus quando specialiter disponit super tactu Evangeliorum. n. 241.
 c. ut circa. de electio. in 6. dispositio procedit in omni provisione beneficii, in quo obicitur defectus contra aliquem. n. 242.
 Iuramentum iuxta cap. ut circa. de electio. lib. 6. requiritur, quando obicitur, & appellatur in provisione extrajudiciali, non tamen à iudiciali. n. 243.
 Iuramentum & forma cap. ut circa. non requiritur, quando obicitur & crimina opposita sunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi. n. 244.
 Forma non adimpletur per equipollens. n. 245.
 Forma requisita pro certo sine & effectu secuto sine per equipollens, forme satis fit. n. 246.
 Circa materiam cap. ut circa, & de alijs limitationibus remissiuo. n. 247.
 c. ut circa. omissa forma semel appellans, an possit iterum ea seruata appellare, si intra terminum sit. n. 248.
 Impedimentum legitimum superueniens oppositori ad beneficium intra terminum edictorum, quominus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat. n. 249.
 Examen & concursus sustinetur, si termino designato quidam ex oppositoribus apparuerunt, quidam verò non. n. 250.
 Edictum non prorogatur, licet ex oppositoribus vnus solus compareat examini, cui idoneo faciendi erit collatio, nisi ceteri legitimo impedimento detineri, se excusent. n. 251.
 Et quid in provisione Doctoratum disponat Concilium Compostellanum. n. 252.
 Impedito legitime non currit tempus. n. 253.
 Impeditus legitime excusatur à publicanda resignatione, & contumacia. n. 254.

Impeditus non dicitur negligens. n. 255.
 Ob impedimentum receditur à forma. n. 256.
 Terminus is est nouiter dandus, quantum absulit impedimentum non ex integro. n. 257.
 A dilatione breui appellatur regulariter. n. 258.
 A termini denegatione appellatio datur. n. 259.
 Appellari licet à denegata dilatione legitime impedito, quominus queat locum examinis adire. num. 260.
 Dummodo impeditus intra terminum edictorum se opposuerit. n. 261.
 Et dummodo impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per testimonium, puta. n. 262.
 Impedimentum, quod potuit remoueri, non excusat. n. 263.
 Impedimentum propriè illud est, quod euitari non potest. n. 264.
 Impedimentum ut excuset, debet probari, suis se causam immediatam, ne aliquid fieret. num. 265.
 Impedimentum non sufficit probare, sed etiam diligentiam pro illo remouendo. n. 266.
 Impedimenta legitima qua dicantur. num. 267. remissive.
 Impedito dilatio danda est in Parochiali reseruatam minor, quam in aliis causis, necessaria tamen. n. 268.
 Concursus ad Parochialem reseruatam debet fieri ab Ordinario infra quatuor menses, & intra illos significari Pontifici, aliàs concursus, & prouiso corrumpit. n. 269.
 Terminis apposto actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, ut reguletur à principali, ne actus pereat, sed perficiatur. n. 270.
 Opponens se beneficio post terminum edictorum ante tamen perfectum examen, reiectus an possit appellare suspensive. n. 271.
 Ecclesie interest, plures adesse oppositores. num. 272.
 Terminis edicti non apponitur, ut alij nequeant admitti, sed ut sciatur, non esse amplius expectandum. n. 273.
 Appellationi ab eo, qui re integra Parochiali se opposuit termino edicti transacto, non deferens an vim faciat, & an textum decretorum genus detur. n. 274.
 Consuetudo an possit operari, ut sententia in beneficii simplicis prouisione exequatur appellatione pendente. n. 275.
 Beneficia si diu vacent, resubstantia leditur. n. 276.
 Sententiam in beneficiis simplicibus exequendam appellatione pendente, potest constitutione synodali induci. n. 277.
 Debet tamen eadem constitutio esse clara, & non turbida. n. 278.
 Statuto, quo remouetur audientia in agendo, & defendendo, censetur appellatio sublata. n. 279.
 Item quando remouetur querela omnis, & contradictio. n. 280.

Vel si dixerit, quod sententia executioni mandetur. n. 281.
 Sententiam exequi in prouisione capellanie, an in fudatione queat disponere fundator. n. 282.
 Fundator beneficii quasumque conditiones, & leges in fundatione potest apponere. n. 283.
 Appellatio ab actibus extraiudicialibus, an illos reddat iudiciales, ita ut per eam res efficiatur litigiosa. n. 284.
 Commissio, & rescripti appellationis impetratio est actus extraiudicialis. n. 285.
 Apostolorum datio non est actus iudicialis, sed extraiudicialis. n. 286.
 Lis dicitur pendere per impetrationem rescripti vigore appellationis extraiudicialis secuta eius vigore citatione. n. 287.
 Extraiudicialem per actum non dicitur lis introducta, nec pendere. n. 288.
 Actus extraiudicialis non interrumpit prescriptionem. n. 289.
 Extraiudicialis denuntiatio non interrumpit prescriptionem, nec protestatio. n. 290.
 Auto ordinario, quo utitur Senatus Gallicus in tollenda vi, non interrumpit prescriptionem ceptam. n. 291.
 Extraiudicialis appellatio vim habet citationis, & eius virtute appellatus comparere tenetur absque alia citatione. n. 292.
 Extraiudicialis appellatio quando causet litam pendentiam, remissive. n. 293.
 Extraiudicialis appellatio non est propriè appellatio, sed provocatio. n. 294.
 Extraiudicialis appellatio est veluti preuia ad litem incipiendam, & ideo habet vim citationis. n. 295.
 Extraiudicialis appellatio à parte interponitur ad iudicem ipsius partis, à iudice vero extraiudicialiter procedente ad Superiorem ipsius iudicis. n. 296.
 Extraiudicialis appellatio interponi potest à futuro grauamine. n. 297.
 Extraiudicialem appellationem sufficit proponere ex causa verisimili. n. 298.

DE utilitate huius questionis, eius frequentia, eiusque difficultas (que quotidie in supremis tribunalibus contingens crescit) testantur: quapropter plura circa eam in lucem edere, & declarare intendo. Pro cuius principio Regulam in hac materia generalem, & vniuersalem constituo: Iudicem Ecclesiasticum regulariter nullam violentiam committere; si ab actu extraiudiciali emissa appellationi, non detulerit. quia etiam ipsa pendente, & postposita, licet ad vteriora procedere absque metu attentati, quod nec reuocatur, cum huiusmodi appellatio eius iurisdictionem non suspendat. ad id est glossa ab omnibus recepta in cap. non solum

solum de appell. in 6. Abb. in cum nobis, col. 5. de electione. Franch. post alios in c. bone de appellat. vbi Præpositus affirmat, hanc opinionem communem esse, quam etiam sequitur Guido Papæ consilio 138. Rota decis. 34. aliàs 344. licet de appellat. in nouis. Nicolaus Milis in reperto. verbo attentata post appellationem. fol. 30. Veltrius in praxi Roma. Curia, lib. 8. c. penul. ut lite pendente. & de attentata. sub num. 9. vers. idem si post appellationem extraiudicialem. Cou. in practi. quæst. cap. 24. num. 5. Marefcot. variar. resolut. lib. 2. c. 64. à num. 20. cum seqq.
 2 Hinc est quod omnis collatio, & prouiso beneficiorum sit actus extraiudicialis sui natura primæua attentata, & in ea extraiudicialiter proceditur. textus est in c. constitutio 41. & c. ut circa de electione in 6. (de quorum intellectu protinus latius agendum) textus est in c. concertationi. ibi, ut ab electionibus, postulationibus, & quibuslibet extraiudicialibus actibus, de appellationibus. eod. lib. cap. cum inter. de electione. text. in cap. constitutis el. 2. 46. in ordine. de appellatio. (secundum interpretationem à Doctoribus assignatam, qui statim sunt allegandi in illa questione, an in prouisione beneficiorum liceat appellari. ex qua apparebit etiam, ut in prouisione beneficiorum extraiudicialiter procedatur) & notat etiam Domi. Gemina. in numer. 3. & Philipp. Franch. num. 3. in dist. cap. concertationi. Marefcot. variar. resolut. lib. 1. c. 52. num. 30.
 3 & examen est actus extraiudicialis, Thefaur. fori Ecclesiast. c. 17. num. 14. & c. 22. n. 10. p. 2. Marius Antoni. vari. resolut. lib. 1. resolut. 39. n. 3. post plures quos citat.
 4 Ex quo plures effectus resultant, & ad multa vtilissimum esse scire, & cognoscere, quando ita in prouisione procedatur, nam tunc non erit interloquutoria, tamen habet loco sententiæ interloquutorie, ita tenet, & declarat Philipp. Franch. in d. c. constitutis el. segundo, colum. 4. versiculo & aduerte quia, & c. post Hostiensium, & Immolam ibi in dist. c. constitutis. vbi Panormi. etiam. & in confirmatione, & institutione idem dicit, & longè profequitur Lamber. de iure patr. art. 4. 11. quæst. princ. 2. part. lib. 2. Philipp. Franch. Gay. & omnes in cap. si. de electione, lib. 6. cum gl. ibi verbo inanes. & in hunc sensum accipienda est Rota decis. 226. num. 7. lib. 3. part. 3. diuersorum. & Gonzal. in regul. reser. gloss. 9. §. 1. in annot. contra nullis. & c. n. 208. vbi allegat aliam decisionem Calagiritanam & ita 27. Ianuarij anno 1604. dicentes, quod quando alia non adest sententia, ipsa collatio, institutio, seu confirmatio habeat vim 6 sententiæ. quod secundum prædicta intelligi omnino debet. & quod examen ad beneficium tanquam actus extraiudicialis non

requirat citationem, probat post alios Thefaurus fori Eccles. & Mari. Antoni. vbi proximè. Flam. Paris. lib. 10. quæst. 3. n. 69. Anna. in c. licet, num. 14. de trans.
 Ex quibus fluit, verissimum & firmissimum esse, quod dicit Rota in vna Mediolanens. Parochi. 19. Iunij 1599. coram reuerendissimo Patriarcha Seraphino, & in aliis 7 pluribus causis, scilicet, prouisionem Parochialium per cōcursum iuxta formam Concilij Tridentini sess. 24. de reformatione cap. 18. non esse iudicialem, sed extraiudicialem omnino, nam cum beneficia per cōcursum prouidentur, ut magistrales, Doctorales, nihil aliud accidit nisi affigere edicta cum certo termino, admittere, & scribere oppositores, & eos examinare, & de eorum habilitatione, & idoneitate quærere, per cognitionem extraiudicialem, absque aliqua citatione partis, vel contentione, per visum, & inspectionem titulorum, ordinum & graduum, & similitum qualitatium, præfatis beneficiis requisitarum, ut solum animus certior fiat, & illa indagatio tantum adhibetur, quæ sufficiat ad animi motum informandum, quibus peractis, illi de beneficio prouidentur, qui magis censetur idoneus; quapropter tunc nulla forma iudicij tali prouisioni attribui potest certè, prout nec attribuitur. Marefcot. vari. resolut. lib. 1. c. 52. num. 30.
 Insuper & illud adnotandum est, ut in 9 prouisione extraiudiciali, & sic quando in ea extraiudicialiter proceditur, collator seu iudex non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, seu alicui manifestare, quia quando ita proceditur, cum nullus adest contradictor, seu aduersarius; iudex ita animi sui motum informare tenetur, quantum & quomodo solummodo ad eius satisfactionem sufficere, magis sibi visum fuerit extraiudicialiter, ita dicit eleganter Abb. in cons. 41. incipit, videndum, sub num. 1. vers. ex quibus verbis, & supra paululum ante, 1. part. cuius doctrina fuit canonicata per Rotam in vna Leodicensi præfati census coram Orano 20. Ianuarij 1596. nec non allegatur à Rota in decis. 160. sub num. 7. & 8. part. 2. diuersorum, Hieronym. Gonzal. in regula de mensi. & alternati. §. 7. proamialis num. 227. & 233. plures citat Marefcot. vari. resolut. lib. 2. c. 1. à n. 151. & faciunt omnino videnda quæ nos infra hoc c. à num. 52. cum sequentibus.
 Nec tunc quando in prouisione beneficii 10 proceditur extraiudicialiter, tenetur iudex, seu collator aliquem citare, ut notant omnes communiter in c. fin. de presumptio. & in c. de castro, de re iudic. & ideo dicunt Dominicus in cap. si forte in fin. de electione in 6. Cardin. in dem. 1.

clem. v. in 3. nota. de officio delega. per Innocent. in cap. fin. in fi. de translatione Episcopi, & per eos, & modernos in cap. per venerabilem, qui slij sint legit. & alios. Felinus in dict. cap. fin.

- 11 num. 36. quod executor ad beneficia, cum in examinatione, & inquisitione idoneitatis, habitatis, seu legitimatione prouisi impetrantis extrajudicialiter procedat, non tenetur citare ipsum, sed adhuc eo absente, nec copia actorum data, potest seipsum per testes, vel aliter se informare de vita & moribus prouisi. Quod etiam procedit, vt nec teneatur citare aliquem, qui velit opponere, impetrandum non esse idoneum, quia tunc procedit extrajudicialiter, de quo etiam per Flores de Mena in *pract. quest. lib. 1. quest. 4.*
- 13 num. 29. cum duobus sequentibus, prout regulariter procedunt executores in prouisione beneficiorum, vt late in *d. cap. fin. de presumptionibus*. per Doctores communiter, & nos Deo dante cap. 7. in 5. p. 3. tomo huius operis propediem edendo late dicemus. quod mirabiliter examinatur & defendit Farinac. *quest. crimin. tractatu de testibus. quest. 72. a numero 51.* & loquendo in examine ad beneficium, vt fiat sine citatione, Thesaur. fori *Eccles. cap. 17. num. 14. & c. 2. n. 10. 2. p. plures per Mariam Antoni. variar. resolut. 39. num. 3. lib. 1.*

- 14 Hinc etiam est, vt dispensationes matrimoniales, & similes alia, quae hodie committuntur ordinariis cum clausula (quod diligenter se informant, & si repererint preces veritate niti, dispensent, &c.) de qua per Thomam Sanch. *de matr. lib. 8. disput. 27. numero 43.* desuper in aliis locis. Nicol. Garcia *de benef. 6. p. cap. 2. dubio 8. num. 105.* & tunc non erit necessarium, testes in forma recipere, sed sufficere, iudicem se extrajudicialiter informare, vt ex aliis affirmant Puteum *decis. 473. num. 1. lib. 2. ordi. conf. 93. a num. 1.* Garcia *dict. cap. 2. num. 249.* & Hieronymus Gonzal. in *regula refer. gloss. 9. in annotat. contra nullit. num. 2.* Quod adeo verum est, quod

- 15 etsi per testes praesentatos, seu adhibitos ad huiusmodi informationem extrajudicialem probaretur idoneitas impetrantis, seu veritas precum dispensationis; ipsi tamen executori contrarium constaret, non liceret exequi commissionem, cum eius iudicio & informationi extrajudiciali relinquatur, onerando conscientiam ipsius, vt ex ipsa commissione dispensationis, *ibi*, de praemissis te diligenter informes, & si per informationem repereris preces veritate niti, super quo conscientiam tuam oneramus, tunc dispenses, &c.) & ita poterit ex officio examinare alios testes, per quos veritas sibi commissi, & commendata patefiat, quam potest quomodo li-

bet, & aliunde exquirere, & indagare, vt per Nicolaum Garciam *leco proxime relato n. 151. & 252.*

Quod pertinet, quod alias dicunt DD. vt per Puteum *decis. 113. num. fi. lib. 3.* & Hieronym. Gonzal. in *dict. regul. §. 7. proemiali, a num. 228.* vt in prouisione beneficii, & aliis processibus extrajudicialibus, difficile sit, opponere de iniustitia eius, nec per viam appellationis, nec alio modo, tunc quoniam iudex iustificat animum suum siue ex actis in scripto deductis, siue non scripto; etenim non ad vnam solam speciem probationis mentem suam applicat, sed ex variis causarum figuris, quas eius praesentia offert, & protegit, animi sui motum format, *cap. in praesentia, de renuntiatione. cap. pastoralis in fi. de causa possess. & propriet. tum etiam quia nec eorum adhuc actorum alicui copia dari debet, tum etiam quia quando absque contradictore procedatur, nulla alia pars maius interesse habere dicitur, quam ipsa iudicis conscientia, nec alia attenditur, nec alia est in consideratione, inter quam & iudicem tunc extat controuersia, pro cuius tantummodo satisfactione extrajudicialis informatio isthaec desideratur. Quapropter qui huic processui voluerit controuentire, appellando, vel aliter, tenetur aliunde de iniustitia & grauamine docere, & ex nouis actibus, & probationibus suam appellationem iustificare, vt etiam constat ex his, quae latissime per Lancelot. *de attentatis. 2. p. cap. 12. limi. 3. a num. 15. cum pluribus sequentibus, & per Natam consilio 606. approbo num. 12. lib. 3. Cou. in pract. questio. cap. 24. num. 5. vbi dicitur, quod pro actu extrajudiciali praesumitur, non vero pro causa grauaminis in appellatione ab eo expressa, quousque iustificetur coram superiore; interim tamen non reuocantur, quae iudex a quo attentauerit medio tempore, & conferunt etiam quae Hieron. Gonzal. *gl. 4. a num. 124.***

Aduertendum insuper est, quod in hoc procedendi modo conferens vel prouidens non vt iudex, sed vt priuata quaedam persona inquirat, cui aliquod ministerium committitur ab habente potestatem, vt extrajudicialiter perficiat, quemadmodum ipse committens poterat facere secundum ea, quae Abb. in *dicto consilio 41. sub numero 1. lib. 1.* & Hieronym. Gonzal. in *annot. d. gloss. 9. n. 36.* & quae ex Felino, Innoc. & aliis affirmat Flores de Mena in *pract. questio. 9. n. 20.* dicens, quod executor alicuius collaroris non habentis iurisdictionem in prouisione beneficii, poterit etiam se extrajudicialiter informare, apparet etiam ex loquendi modo, quo in hac materia vtuntur Doctores in *d. cap. fi.*

de praesumptio. & alibi passim. quod quando executor ad prouidendum non tenetur procedere in forma iudicij, sed extrajudicialiter; dicunt, non teneri assumere partes iudicis; e contra vero quando iudicialiter, debet audire, & procedere, teneri, dicunt, assumere partes iudicis. Ex quo constat, quando extrajudicialiter procedit, nihil iudicis habere, sed totaliter priuatae personae, nec tunc pars adest vti litigans, vt tendit Lancel. *de attent. 2. p. cap. 12. limi. 3. num. 47. & limi. 5. num. 4.*

- 20 Pro quo facit, quia appellatio extrajudicialis illa dicitur, quando interponitur a parte, seu a iudice extrajudicialiter procedente, & ante iudicium ceptum, Franch. in *c. bone memorie 5. sub n. 16. col. 5. vers. in gl. in fi. de appella. Marant. in suo Speculo 6. p. act. 2. verbo & quandoque appellatur. n. 278. fol. 501. Lancelot. tract. de attentatis. 2. p. c. 12. limi. 3. n. 2. Ruginell. tractatu de appellat. §. 2. c. 3. n. 14. vers. scilicet interponitur. & quod appellatio ante iudicium ceptum, & ante citationem iudicis dicatur extrajudicialis, ad differentiam iudicialis, tenent Innocent. in *c. cum sit Romana 5. n. 1. Abb. sub n. 2. 1. de appell. Domini. de sancto Gemini. in cap. 1. num. 4. vers. quero quando. & ibi Fran. num. 1. in fi. de appella. in 6. Ioan. Ferrari. in tractatu de appellat. c. 3. n. 17. tomo 5. fol. 64. Gregor. Tholos. titulo de appell. lib. 1. cap. 11. sub num. 3. vers. prima differentia, fol. 36. dicens, quod appellatio extrajudicialis est, quando non adhuc causa est introducta in iudicium. faciunt quae Escacia *de appellationibus. quaestio 2. a numero 33. & 38.***

- 21 Quo cognito, nihil mirum, vt actus extrajudiciales nunquam transeant in rem iudicatam, cum deficiat in eis iudicium, & per consequens quod est necessarius finis ipsius, vt mox dicemus: ita probant Immola in *cap. fi. n. 5. & 12. de praesumptio. vbi Abb. sub n. 15. post princ. probant etiam optime Lopus alleg. 61. n. 4. vers. & extrajudicialis. & Card. Tusc. 3. tom. lit. E, conf. 5003. n. 7. per notata in c. fi. de praescript. & in clem. iudex. de off. delega. vbi*

- 22 dicunt, quod licet executor possit extrajudicialiter procedere, quando, scilicet; non requiritur causae cognitio, & valeat executio praedicta; tamen non praeiudicat non citatis, quia eorum ius saluum remanet, nec res iudicata his obesse potest, tenet etiam Rebuff. *tractatu de appell. in praesatione n. 69. & 70. tomo 3. fol. 418. idem Abb. in cap. 1. num. 1. post princ. de his qui sunt a maiori parte capi. vbi dicit, quod cum vniuersitas, seu capitulum in his quaerunt, procedit extrajudicialiter, nec gesta haec transeant in re iudicatam, ideo minor pars non tenetur appellare ab eo, quod maior fecerit, siue tractetur de praedictio suo, siue tertij, siue vniuersitatis, quia tunc ex sola contradictione poterit prosequi coram superiori, vt gesta minus rationabiliter per maiorem partem retractentur, motus ex doctrina Innocentij, per quem in *d. cap. fi. de praesumptio. idem dicit Cardina. conf. 140. factum tale est, magister Bart.* quod executor beneficii potest procedere tanquam iudex, item etiam potest procedere extra iudicium & parte non citata, sed si procedit primo modo, sit praeiudicium parti, nisi appeller intra decem dies, secus si procedit secundo modo, & sic extrajudicialiter, quia tunc auditur etiam sine appellatione, etiam post decem dies, Cardinalem, & alios referens, sequitur Felinus in *d. cap. fi. sub num. 33. ad fi. & Hieronym. Gonzalez in dict. annot. n. 31.* & facit etiam, quod adducit Lancelot. *de attentatis. 2. p. cap. 12. limi. 3. n. 1. & 2.* quod a grauamine extrajudiciali duo oriuntur remedia, aliud per viam appellationis, sed hoc debet esse infra decem dies, aliud autem per viam recursus, & querelae ad superiorem, etiam post dictum tempus, vt in *c. concertationi ibi, infra decem dies, postquam sciuerit, si velit, appeller, post decendum vero eidem aditus non pateat appellandi, & iterum per contradictionem debita, vel alia iuris remedia petierit reuocare grauamen, &c.) de appell. in 6. cum aliis. per quem text. ita probant Ancara. *ibi n. 1. notab. 2. Abb. in c. bone memoria sub n. 10. differentia 13. & ibi Philipp. Franc. sub n. 19. vers. vlt. nota. n. 5. & in c. 1. sub n. 10. vers. sed die notabiliter. eode. tit. de appell. Escac. tract. de appell. q. 12. n. 105. fol. 164. Minsing. singular. obseruat. centu. 3. obseruatio. 11. sub n. 1. & post Marat. & alios, tenet Ruginell. in tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 13. 15. & 16. fol. 72. Natta conf. 606. approbo. n. 5. vers. circa aliud fundamentum, & post gl. Dominicum, Abb. & alios tenet Ayora tract. de partitionibus. 1. p. c. 4. n. 17. & 18. fol. 31. Ioan. Garcia tract. de nobilit. gloss. 5. a n. 9. licet Rebuff. tract. de appellat. in praesatione. n. 69. & 70. tomo 3. fol. 408. contrarium teneat, qui audiendus non est, cum loquatur contra textum expressum.***

Grauatius tamen semel exclusus ab appellatione; puta; quia omisit eo vti remedio intra decendum, adhuc tamen non est exclusus a via, & remedio querelae, quo etiam vti potest ultra illum terminum, Philippus Franch. & Escacia, *locis proxime citatis, & est text. expressus in d. cap. concertationi. per quem & glossam, Ioan. Andr. & communiter scribentes ibi tenent. Ayora de partito. 1. p. dict. cap. 4. n. 19. late prosequitur Ioannes Garcia d. glossa 5. a num. 9.*

26 At in causis immunitatis & à grauamini-
bus factis per peraxatores, (hoc est, *Reparti-
dores de pechos y tribulos reales*;) poterit appel-
lari intra duos menses à die notitiæ grauami-
nis, ita veriorum dicit sententiam ipse Ioan.
Garcia *vbi proximè sub n. 111. & seqq.* cum sic
à iure iis casibus specialiter sit prouisum, &
determinatum, per text. expressum *in leg. 1.
ff. de vacat. muner. Glossa verbo, prescriptio.
& verbo, prescriptio. in leg. 1. ff. de vacatio mune.
idem Accursius in l. 1. C. de tempor. appellatio.
quæ ad propositum magis expressa est, & ite-
rum ipse Accursius in l. 1. §. quod in senten-
tijs ff. quando appellat. sit. & huius casus spe-
cialitatem latius profequitur Ioannes Gar-
cia *vbi proximè.**

27 Ex quo igitur deficit iudicium, litis pen-
dencia, litigium, seu res litigiosa (vt profinus
dicitur) frustra queritur sententia, argumen-
to totius tituli, *vt lite non contestata, non pro-
cedatur ad restium receptionem, nec sententiam
diffiniuam in decretali.* & in terminis, quan-
do per executorem procedentem extraiu-
dicialiter nulla sit ferenda sententia, sed gra-
tiosam executionem commissam, tenet La-
pus *allegatio 6. num. 5. versiculo nec est opus.
sequitur Cardin. Tusc. tomo 3. litera E, con-
clusio 5002. num. 2.* & per consequens, nec
res iudicata, ex titulis *de sententia & re iudi-
cata in ff. C. & decretal. & probat text. in l. 1.
C. de executione rei iudicata, cum concordantibus,
vbi Doctores communiter; nihil mirum, vt
nec transeat in rem iudicatam gesta extra-
iudicialiter, sed eorum remedia referentur,
velut aduersus alia facta à priuata perso-
na in alicuius damnum, argumento *cap.
conquerente de restitutione spoliat. & quæ ibi
Doctores, & Menoc. de recuper. rem. 1. n. 111.
& de arbitrarijs iudic. lib. 1. q. 7. à n. 74. Nauarr.
in cap. cum contingat de rescript. 7. causa nulli.
vers. hac autem causa.**

29 Ex hac declarata & expedita natura, mo-
dòque procedendi extraiudicialiter tam in
genere, quàm in specie, circa prouisiones, ab-
soluere poteris illà ventilatam quæstionem,
in qua nõ paucum laborem consumit Lam-
bert. *de iure patro. 3. art. 2. quest. prin. 2. p. lib. 2.
fol. mibi 117. & seq. an collatio, electio, præ-
sentatio, institutio, seu aliter beneficij pro-
uisio, in die feriato in honorè Dei fiat, in qua
multis authoribus relatis cõcludit, quòd aut
in illis proceditur extraiudicialiter, & tunc
omni tempore, & die feriato, etiam ob hono-
rem Dei posse fieri prouisiones, & celebrari
omnia acta extraiudicialia, at verò quando
in his proceditur extraiudicialiter, & in for-
ma iudicij (quando id accidat inferius decla-
rabo) contrarium sit dicendum, vt latissimè
per eundem Lambertinum videbis.*

Quòd pertinet dispositio text. *in cap. vi cir-
ca de electione, lib. 6.* dum disponit quòd nul-
lus audiatur appellans ab electione facta, vel
facienda obiciens exceptiones contra perso-
nam electi, vel eligendi absque forma iu-
ramenti (de qua ibi) quia procedit quando
ab electione extraiudicialiter facta appellat
obiciens, secus autem quando iudicialiter
de ea cognoscitur, per text. *in c. constitutio. 4.
de electione, eodem lib.* de cuius intellectu nos
infra latius.

Et ex hoc eodem fonte fluit alterius reso-
lutio; an presentatio possit fieri extra terri-
torium habitantis instituire, & an Episcopus
possit confirmare electionem, vel presentia-
tum instituire extra dioccesim, vt affirmati-
uè respondeatur, si extraiudicialiter proce-
datur, text. *in cap. post electionem de concessione
prebende. cap. qua fronte de appella. quando ve-
rò iudicialiter & in contradictorio iudicio
procedi contigerit, secus, vt per eundem
Lambertinum in 6. art. d. 2. quest. princ. 2. p.
lib. 2. & vide alia per eum in art. 5. & art. 7.
ibi. & infinitos actus, qui possunt celebra-
ri, & fieri extra dioccesim, prouinciam, vel
iurisdictionem, longa manu congeffit Hier-
ron. Gonzal. *in regul. de mensi. alterna. gloss. 62.
à princ.* alios etiam casus, quibus procedi-
tur extraiudicialiter, vel quibus ita procedi
mandatur, in discursu huiuscapitis appare-
bit, & de alijs eorum effectibus, inter quos
& illum, quem hic indagamus, vt quando in
eis, & in electione, confirmatione, institui-
tione, & prouisione beneficiorum procedi-
tur, conseruata sua natura primæua, & sic
extraiudicialiter, vt appellatio emissa non
suspendat effectum prouisionis, nec violentia
committatur ex denegata delatione per
Lancel. Hieron. Gonzal. Nicolaum Garc. La-
rã, & alios vltra allegatos in princ. huius ca-
pi. ad regul. generalem inferius probabimus.*

Secundo modo proceditur etiam in col-
latione, presentatione, institutione, electione,
seu confirmatione, & prouisione beneficio-
rũ iudicialiter, in forma iudicij & iuris ordi-
ne seruato, cũ contradictore: & tunc requiri-
tur diffinitiva pronuntiatio, text. expressus *in
c. constitutio 41. in ordine de electione lib. 6. text.
in cle. dispensatio de iudicij. text. in c. dudum 2.
de electione. text. in c. exhibitio de iudicij, cum
alijs pluribus, tam iuribus quàm authoritati-
bus, quæ in discursu apparebũt, quòd vt plu-
rimum, & frequentius solet iis casibus ita iu-
dicialiter, scilicet; cum cause cognitione,
& in contradictorio iudicio procedi, vel ex
voluntate collatoris prouidentis, vel ex ne-
cessitate iuris, quòd ita cognosci, impellit se-
cundum casus, & occasiones occurrentes, &
prouer natura negotij postulat, vt dicit Hier.
Gonzal.*

Gonzal. *gloss. 9. in annotat. num. 43. & 44.*

Sed vt clariùs procedamus, exempla de-
36 super constituere libet, & primò tunc ex vo-
luntate prouidentis prouisionem fieri iudica-
leam accidit; quando iudex executor lite-
rarum apostolicarum super collatione alicuius
beneficij vult assumere partes iudicis,
& iudicialiter in prouisione procedere, cum
citatione, & audientia aliquorum, & altera-
re naturam eiusdem, ad quod nullo modo
tenetur regulariter, si non vult, nisi in cer-
tis, & limitatis casibus, in quibus ad id iure
cogitur, & adstringitur, vt per Doctores *in
cap. fin. de prescriptio. & presentim Feli. à nu-
mero 16. Flores de Mena in præf. quest. q. 4.
à num. 21. & per nos latius infra 5. p. & con-
stat ex decis. 4. de sentent. & re iudi. in antiq. &
de rescript. decis. 7. etiam si sit ei onerata con-
scientia. Gloss. in clem. vni. de off. delegati. &
ex Bald. Alex. Alua. & alijs tenet Menoch.
de arbitr. lib. 1. q. 17. à n. 14. & supra. & quòd
executor gratia si vult possit iudicialiter par-
tes audire, & citare, tenet Mandosius *in tra-
ctatu de monito. q. 60. num. 16. & in regul. 34.
quest. 32. & ex alijs latè Flores de Mena supra
n. 33. & 34. Quòd ex identitate rationis ex-
tendo, & intelligo, locum habere in cæteris
actibus extraiudicialibus, dummodo cele-
brentur ab his, qui aut delegatum, aut & for-
tius propriam iurisdictionem alias habent,
vt colligitur ex his, quæ Abb. *consil. 41. 1. p.
sub num. 1. & per Pureum decis. 144. à num. 1.
incipit. fuit dictum in vna Conchen. & decis. 473.
num. 1. lib. 2.***

38 Quoniam, vt inquit gl. *in clem. sepè de ver-
bigrum. verbo, irritandus, & ibi Doctores, &
Iaf. in l. si vnus §. pactus ne peteret. ff. de pactis
& consilio 174. & alibi passim per ordinarios
ibi, quòd mutare formã iudicij in minorem
causæ cognitionem non possit, etiam parti-
tibus consentientibus; & tunc processus est
nullus: at verò e conuerso, & sic in maiorem
cognitionem, cõtrarium est dicendum, nam
vbi non requiritur figura iudicij, & iudex
procedit plena causæ cognitione adhibita,
non cõtradicente parte aliqua, valet. & red-
dit rationem gl. quia in isto vltimo casu res
redit ad ius commune & suam naturã, quòd
facile fit, *ab exordio 35. dist. l. si vnus. §. pactus
ne peteret. ff. de pactis.* latissimè post plurimos
de hoc tractat Giurba *decis. 74. n. 12. vide in-
fra n. 134. In priori autem casu est contra ius
commune, & quòd naturali rationi conuenit,
vt in omnibus, vt priùs quis cognoscat
id, super quo iudicare debet, & propterea
dici consuevit, quòd causa cognitio à iure
diuino descendit, vt inquit Abb. *in c. 1. de cau-
sa poss. & propriet. Feli. in c. Eccles. col. 12. vers. 2.
not. de constitutio adinuenta ad naturalem iu-
Salgado de prote&ct. Reg. Tom. 1.***

stitiam conseruandam, & ideo sententia cau-
sæ cognitione non præmissa, ipso iure nulla
est, vt ex alijs latè Vantius *de nullis. sententia-
rum ex defectu processus n. 30. & 31. in veloci-
tate autem, & breuitate magis se demon-
strat, & signat iniquitas, secundum text. in c.
inter hac & hircum. in prin. de penit.*

Quando autem iudex ex necessitate iu-
ris adstringatur, etiam eo inuito, in prouisio-
ne beneficij, & in alijs actibus assumere par-
tes iudicis, & iudiciũ formare, ex varijs cau-
sarum figuris demonstrabitur, & imprimis,
quando ius, vel aliqua alia dispositio vitur
hoc verbo, (iudicium,) prout; (iudicium fiat;
formetur iudicium) & similibus; tunc iudex
debet procedere iudicialiter ex virtute, &
propria significatione verbi (iudicium) quòd
in iudicialibus actibus, non autem extraiu-
dicialibus potest verificari. Quòd probatur
primò, *ex c. constitutio 41. de electione in 6. vbi
ad faciendam distinctionem inter appellatio-
nem interpositam in electione iudiciali, vel
extraiudicialiter facta, vitur hoc verbo (iudicium,
& extra iudicium) & idem probat
text. in c. 1. de appella. lib. 6. iuncta gl. verbo, in
iudicio, verbo, vel extra iudicium. vbi ad deno-
minandam appellationem iudicalem, & ab
actibus iudicialibus interpositam, dicitur in
iudicio factam, appellationem verò extraiudi-
calem, & ab extraiudicialibus actibus contra-
rario vitur, extra iudiciũque interpositã
vocant, & hoc idem suadent DD. qui in pro-
posito, eodem loquendi modo vtuntur, præ-
sertim Lambert. *de iur. patro. 3. art. 2. q. prin. 2. p.
lib. 2. fol. mibi 117. n. 11. vbi referens vnũ cau-
sum, in quo iudex debet beneficium prouide-
re cum causæ cognitione iudicialiter; dicit,
quòd tunc iudicium debet fieri inter
partes. & iterum, efficitur iudiciarius, iudi-
cij tamen summarij, &c. & probatur ex vni-
uersis titulis de iudicij. qui iudicialibus tan-
tũ actibus sunt adscripti.**

Cõtraria enim sunt, & sibi inuicem repu-
gnantia iudicialia, & extraiudicialia, quem-
admodum sibi ipsi forent contrarij testes, si
alius diceret; Petrũ hoc fecisse in domo; alter
verò extra domum fecisse affirmet. & ideo
dicit Gonzalez *in d. gl. 9. in annot. n. 31. quòd
actus extraiudiciales nunquam transeunt in
rem iudicatã, ex quo in eis deficit iudicium:
ex quo namque remouetur nomen, remou-
etur titulus, vigor, & effectus, l. à nullo, &
ibi Odofredus, & Baldus notant, Cod. de fe-
rijs l. diuinos, iuncta gloss. Cod. de frument.
Alexand. lib. 11. & l. si. & ibi Bald. & Salic.
Cod. de inoffici. testamento. iudiciale enim à
iudicio dictum est, extraiudiciale verò ab
eo deriuatur, non quòd in iudicio, sed ex-
tra id celebratur, & ita notoriè suadet ipsa
M m 2 verborum*

verborum significatio, à qua non est recedendum, *l. non aliter ff. de lega. 3.* & ipsa verborum etymologia, à qua rectè argumentatur, prout iustus à iustitia, iniustus ab iniustitia, de quo per Euerardum *in locis lega. in loco ab etymologia.* eo namque ipso quòd aliquid gestum in iudicio testatur, extra iudicium gestum fuisse negamus, faciunt expressè quæ suprà diximus versiculo, pro quo facit quod appellatio, *l. c. num. 20.* vbi probauimus alii citatis, appellationem extrajudicialem eam esse, quia fit ante iudicium cœptum, & ante citationem; ad differentiam appellationis iudicialis, quæ necessariò proponitur intra limites iudicij, eo cœpto, & fulminato.

43 Et suadet ex significatione propria huius dictionis (iudicium) secundum S. Thom. 2. 2. q. 60. art. 1. Nauarr. *in rubr. de iudiciis. n. 14.* Afinitus *in praxi iudi. in princ. Paz in praxi in 1. annotatione de iudiciis n. 2.* iudicium significare, discussionem causæ, vel processum iudicialem *per cap. forus de verborum signific. propriè enim & originaliter significare dictionem iuris, id est, actum iudicis, quatenus est iudex, & ius inter litigantes dicens, seu discernens, & probat etiam diffinitio dictionis (iudicium) quam ex Abbate refert Parador. in sequenturia. different. 128. num. 1.* & facit quæ deduxit Paz *vbi suprà num. 35. & 39.* vbi quòd propriè incipiat iudicium à litis contestatione, impropriè verò à citatione.

44 Quò insuper pertinet, quòd si aliqua dispositio iuris, Principis, vel iudicis, vtatur hac dictione (lis), vt puta; (super lite procedas; vel procedatur; litem dirimas; lis definiatur; litem conficit; litem abbrevies) vel quid simile; tunc tacitè censetur velle, vt in forma iudiciali procedatur, ex propria significatione dictæ dictionis (lis) quæ propriè dicitur causa ipsa deducta in iudicium, ante litis contestationem, text. *in l. litis nomen, ff. de verborum signific. l. nulla, C. de procurato. & multa.* quæ in huius rei comprobatione faciunt, adducit Maranta post alios *de ordine iudi. 5. part. art. 63.* Paz *in praxi in 2. annotat. de instantia n. 4.* & licet verificetur etiam in extrajudicialibus secundum Panormit. & Decium *num. 7.* de appellatio. quod impropriè sic dicitur. Quòd autem artinet ad iuris peritos tam Cæsaricos, quàm Pontificios, lis non dicitur nec verificatur, nisi in iudicialibus, & lite contestata iam, probat text. *in cap. ex parte 30. de verborum signific. & tradunt Felin. & ceteri scribentes in cap. super questione in prin. de officio delega. & sequitur Parador. in sequentia. different. 128. num. 4.* imò litem non aliter, quàm per cœptum iudicium, & litem contestatam dici, affirmat,

& communiter ita tenent post Minfin. & alios Lancelot. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatione n. 155.* ideo quando verbum (lis) proferitur à lege, intelligitur post litem contestatam. *l. 3. & ibi not. C. fin. regund. & Bart. in Lamplius non peti. ff. rem rat. haberi. Socinus conf. 244. considerato, numero 13. lib. 2.* & vide latè Lancelotum proximè relatum *n. 7. & 8.*

Et quia in actibus extrajudicialibus non dicitur lis introducta, vt not. Doctores *in c. si de electione lib. 6. Lambertin. de iure patron. lib. 2. p. 2. q. 2. prin. art. 3. n. 3. & per totam & art. 6. n. 3. Lancel. de attent. 2. p. c. 4. in præfatione num. 275. in nouiori impressione. Gonzalez in regula de men. gloss. 6. in annotatio. n. 32.* nec per actum extrajudicialem beneficium, nec res dicitur litigiosa, vt per Bart. doctrinam *in lege 6. res litigiosa. C. de litigio. num. 1.* pluries canonicatam per Rotam in locis relatis ab ipso Hieronymo. *Gonzal. loco relato, n. 18.* & quod magis est, nec etiam per appellationem subsequutam, & etiam præsentatam coram Superiore ab ipso actu extrajudiciali efficitur litigiosum beneficium, nec lis dicitur pendere, vt ex his, quæ latè per Lancelotum Robertum *de attent. 2. p. cap. 4. in præfatione, à n. 188. cum pluribus sequentibus, & 1. part. cap. 3. à n. 132.* vide Gratian. post alios in disceptatio. foren. 1. tomo cap. 66. à numero 38.

Tunc similiter etiam cognosces, teneri iudicem omnino iudicialiter in contradictorio iudicio procedere, & partes iudicis assumere; quando in literis ad prouidendum de beneficio, vel ad dispensandum, aliivè in quibusvis dispositionibus (est clausula (vocatis vocandis) vel (vt aliquis citetur) vt post Innocentium, & alios concludunt plenè *Immol. num. 12. & 13. Abb. num. 3. cum sequentibus. Felin. num. 22. vsque ad numerum 29.* multipliciter declarant post alios Antro. Gabriel *lib. 2. de citationi. conclus. 1. ex n. 291. cum sequentibus. Puteus decis. 473. n. 1. lib. 2. Rota in formis decis. 368. incipit, in forma communi. Abb. in c. exhibitæ de iudicijs. per illum textum in vltim. nota. Card. consil. 63. incipit, Dominus noster Papa, idem Cardin. (singulare hoc reputans) in consilio 92. incipit Nobilis viri domini Vinsigeria. in 1. columna. vbi dicit, quòd ista clausula est tanti vigoris, quòd etiam si adiiciatur executori, qui aliàs esset merus, operatur, vt teneatur assumere partes iudicis, & dicit probari *in dict. cap. exhibitæ, & quod ibi habetur super gloss. 3. & idem etiam dicit, illum sequitur Felin. in d. cap. fin. n. 23. & in d. exhibitæ n. 4.* vbi multa elegantissima dicit.*

Et idem pro conclusione euidenti firmant Zabarel. *conf. 92. fauendo n. 2. Rota decis. 349.*

alias.

alias 12. n. 2. de officio delega. & decis. 30. rescript. in nouis. Hugo Celsus *in tract. clausula. n. 65. Borgnin. Cauale. decis. 46. n. 415. p. 1. Berroi. conf. 14. n. 13. lib. 1. Aldobrand. decis. 202. sub n. 1. p. 1. diuerso. Caputaquen. decis. 284. volumi. 2. verbo Ordinarius p. 2. Ioan. Baptista Ferret. decis. 247. n. 9. Marius Ant. varia. resol. lib. 1. resolut. 39. & ita resolutum fuisse in Rota in vna Piscien. 2. 1. Febr. 1378. & in causa Giennens. 2. 1. Octobr. 1552. testatur Aldobran. vbi suprà dicentes, quòd etià meri executores virtute dictæ clausulæ sūt mixti, & coguntur assumere partes iudicis, plures citatione Hierony. Campani. diuer. iur. can. rubr. 11. c. 13. à n. 260. & pro euidenti scribit Flores de Mena *in præf. q. 4. n. 32. Hieron. Gonzal. in d. tract. de mens. alter. gl. 9. in annota. n. 19. & 2. 1. idem Felin. in c. exhibitæ d. n. 4. de iudicijs, & in c. de cetero n. 10. de re iudi. Staphileus 8. forma mandati. de prouiden. n. 8. additio Rotæ decis. 12. de off. delegati in nouis n. 2. Marchesan. de commissio. 2. p. c. 3. de commissio appell. ex n. 21. Gomefius in cap. statutum de rescript. in 6. numero 77. Nicolaus Garcia de benef. 6. p. cap. 2. num. 111.**

51 Quòd limitandum est, quando nullus apparet, nec reperitur contradictor, seu aduersarius, quia tunc etiam stante dicta clausula (vocatis vocandis) non tenetur iudex executor assumere partes iudicis, citare, nec iudicialiter procedere, vt statim infrà dicitur. vide quæ *Marscot. vari. resol. lib. 2. c. 1. n. 80.* vbi bene de hac clausula.

52 Et his conuenit, quòd quando examinantur testes, & sumuntur informationes super habilitate, vel inhabilitate alicuius personæ ad aliquam dignitatem promouendam; tunc enim nec etiam partis citatio requiritur, secundum *Immol. in cap. 2. num. 9. versiculo limita vltimò, & ibi etiam Anton. de Butr. numer. 13. in fine, versidem vbi agitur, Abb. num. 7. vers. secundus casus, Aretin. n. 8. post med. vers. nam informatio. Felin. versiculo secundo limita. Decius n. 45. extra de testibus. Roman. singul. 369. fuit vnus ex nobis. vers. quarto fallit, Socin. regula 406. in 2. fallentia. Campege. de testibus regula 164. in 16. fallent. Iacob. Nouell. regul. 215. in 2. fallent. Crotus *in tractatu de testibus, num. 352. Marfil in dict. l. de vnoquoque, num. 66. ff. de re iudi. Practic. Corradi. de officio pretor. in causa civil. rubr. de testibus, n. 9. in secunda limitatione fol. 67. col. secunda. Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 682. num. 17.* Imò & adhuc sine citatione, & sine iuramento testes sumendi sunt, prout dicimus de testibus recipiendis ex officio pro informatione, & instructione Curie, quia hæc instructio & informatio non habet formam iudicij, vel processus. *Bald. in l. 3. §. ff. Salgado de protect. Reg. Tom. 1.**

tribi colum. 2. versic. sed pone. ff. de conditione ob turp. caus. Alber. de Maler. *in tractatu de testib. cap. 7. num. 38. & sequentibus. Angel. de malefi. in verbo quod fama publica, num. 11. & post Salicet. Marly. in leg. de vnoquoque, num. 75. versiculo dicas tamen. Maranta de ordine iudici. 6. p. memb. 1. rubr. de citatione, n. 20. Foller. in practi. crimin. in verbo, & si constentur in 3. part. tertie partis. num. 40. & in verbo & demum repetantur testes, num. 1. Arnald. Alber. *in tractatu de heret. dict. quæst. 34. n. 16. ante finem. Anton. Gabr. lib. 2. titulo de citatione, conclus. 1. num. 328.* vbi alios refert, Grauat. *ad Vestr. lib. 6. cap. 2. num. 30. Clar. in practi. §. fin. quæst. 45. vers. ceterum si reus. Mascard. de probat. lib. 1. in præfatione, quæst. 5. num. 39. versiculo 2. sed hoc intellige, & lib. 3. conclus. 1366. num. 6. Franc. Perfonal. de iudicijs, & tortu. num. 18. in fine, vbi quòd ita Doctores communiter tenent, n. 19. etiam in Sin. Flami. Cartarius in loco precitato. ita communiter seruati. & etià in statu Ecclesiastico, testatur, & in practi. interrog. reorum, lib. 3. cap. 3. num. 61. & ex recentioribus consulendo tradiderunt Bertazz. *conf. 553. n. 4. vers. 2. dato, lib. 2. Decianus conf. 92. n. 3. vers. & licet, lib. 2. Hondede. conf. 101. n. 21.* vbi testatur de generali consuetudine, quam etiam dieit videri in Curia Perusina *Prosp. Farin. in practi. crimin. tractatu de testibus, q. 72. n. 135. & superius n. 51. & nos diximus superius à n. 6. cum multis seqq.***

Tamen præfata doctrina procedit in statu, & terminis, de quibus loquitur; nempe; antequàm quis sit promotus ad dignitatem, & quando de eius habilitate sumitur extrajudicialis informatio; secus autem si iam quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remouendo à tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum est, & in tali informatione, procul dubio partis citatio requiritur, prout declarant *Abb. in d. c. 2. n. 7. in fin. versiculo, & intellige hoc. & ibi etiam Aretin. n. 9. versiculo 2. fallit iuncto n. 10. vbi etiam alio modo declarat, eum omnino videas, Felin. n. 8. vers. non credas, quod istis, &c. vbi etiam bene declarat Decius *num. 45. & seqq. extra de testibus, Mascardus d. conf. 682. n. 18. latè prosequitur Prosp. Farin. in tract. de testibus, q. 72. à n. 52.* vide etiam *Marscot. varia. resol. lib. 2. c. 1. n. 80.**

Hæc autem, quæ diximus, de clausula (vocatis vocandis) pariter & ex identitate rationis extendenda sunt ad dispositionem, mandantem procedi cum causæ cognitione, prout (adhibeas) vel (procedas cum causæ cognitione, &c.) quoniã vbi causæ cognitio requiritur, ibi necessariò debet interuenire citatio eorum, quorum interest, vt probant *Aretin.*

M m 3 in